

Strategické přístupy k plánování a řešení revitalizace a oživení náměstí Jiřího z Poděbrad v Hořicích: kritická analýza a manažerská doporučení

Jana Krbová

(c) 2020

Tato studie byla vytvořena se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu Éta č. TL01000498 s názvem Revitalizace městských center a veřejných prostorů v České republice: problémy, zahraniční inspirace, možnosti řešení

Text neprošel jazykovou a redakční úpravou.

Zpracovatel: Ing. Jana Krbová, Ph.D., Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické v Praze

Uživatel: město Hořice, náměstí Jiřího z Poděbrad 342, 508 01 Hořice v Podkrkonoší

© Jana Krbová, Fakulta managementu VŠE, 2020

Obsah

Úvod.....	4
1. Analýza současného stavu revitalizace náměstí Jiřího z Poděbrad v Hořicích.....	5
1.1. Náměstí Jiřího z Poděbrad.....	5
1.1.1. Revitalizace náměstí Jiřího z Poděbrad.....	7
1.1.2. Parkování a doprava na náměstí Jiřího z Poděbrad.....	7
1.1.3. Odpočinková zóna na náměstí Jiřího z Poděbrad.....	11
1.1.4. Nabídka služeb na náměstí.....	12
1.1.5. Vizuální vjemy na náměstí Jiřího z Poděbrad.....	19
1.2. Oživení náměstí Jiřího z Poděbrad: Využití kreativců a kreativních odvětví při plánování oživení náměstí Jiřího z Poděbrad.....	20
1.3. Proměna „parčíku“ na náměstí Jiřího z Poděbrad na kreativní zónu.....	22
2. Dotazníkové šetření: Co očekáváte od náměstí Jiřího z Poděbrad a jak vnímáte skutečný stav?	24
Závěr.....	27
Seznam použitých zdrojů.....	28

Úvod

Strategické přístupy k plánování a řešení revitalizace a oživení náměstí Jiřího z Poděbrad v Hořicích: kritická analýza a manažerská doporučení byla zpracována v rámci řešení projektu TL01000498 Revitalizace městských center a veřejných prostorů v České republice: problémy, zahraniční inspirace, možnosti řešení.

Předložená studie bude sloužit nejen městu Hořice při jejich snahách dokončení revitalizace náměstí Jiřího z Poděbrad, ale i návod k řešení dalších veřejných prostranství. Zároveň může sloužit i dalším městům jako jistý návod při řešení problematiky revitalizace a oživení veřejných prostranství.

Při tvorbě této studie byla využita metodika pro tvorbu strategií revitalizace veřejných prostranství¹, která vychází z výsledků empirického výzkumu a dalšího šetření výzkumného týmu. Podstatou metodiky je souslednost dílčích kroků, které by měly být při plánování revitalizace a její realizaci dodržovány, aby došlo k jejímu naplnění.

Tento materiál je expertním, nezávislým a nezúčastněným pohledem na proměnu náměstí Jiřího z Poděbrad v Hořicích, který byl plánován a postupně realizován od 90. let minulého století. Zabývá se kritickým zhodnocením a navržením manažerských přístupů, které vychází z nejnovějších vědeckých poznatků a aplikovaných přístupů. Cílem dokumentu není hodnotit architektonická řešení (není to ani v kompetenci výzkumníka), ale navržení manažerských přístupů představitelům měst a obcí k revitalizačním procesům veřejných prostranství.

V úvodní fázi byla využita dokumentační metoda a situační analýza k popisu výchozího stavu náměstí Jiřího z Poděbrad v Hořicích v období let 2018 až 2020. Byla provedena (1) fotodokumentace nemovitostí na náměstí, (2) zjištění stavu nemovitostí, (3) vlastnická struktura a (4) jejich využití. Kritické zhodnocení vychází z empirické studie uvedené v kapitole 2. V jednotlivých částech jsou formulována manažerská doporučení pro management měst, který vychází z poznatků výzkumu ve více jak 120 měst České republiky (byly publikovány ve třech publikacích, na které je v této práci odkazováno²).

Předložená studie je otevřeným dokumentem, který je možné dále upravovat podle potřeb městského managementu.

¹ Metodika byla publikována v Krbová, J., Ježek, J. a kol. 2019. Revitalizace městských center a veřejných prostranství v ČR. První část: Problémy a výzvy. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-777-8.

² Jedná se o publikace (i) Krbová, J., Ježek, J. a kol. 2019. Revitalizace městských center a veřejných prostranství v ČR. První část: Problémy a výzvy. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-777-8 (brož.), Krbová, J. Ježek, J. a kol. 2020. Revitalizace městských center a veřejných prostranství v ČR. Druhá část: Případové studie. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-044-8 a Krbová, J. 2020. Revitalizace městských center a veřejných prostranství v ČR. Třetí část: (ne)Proměny náměstí českých měst v obrazech – hodnocení kvality a inspirace. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-017-2.

1. Analýza současného stavu revitalizace náměstí Jiřího z Poděbrad v Hořicích

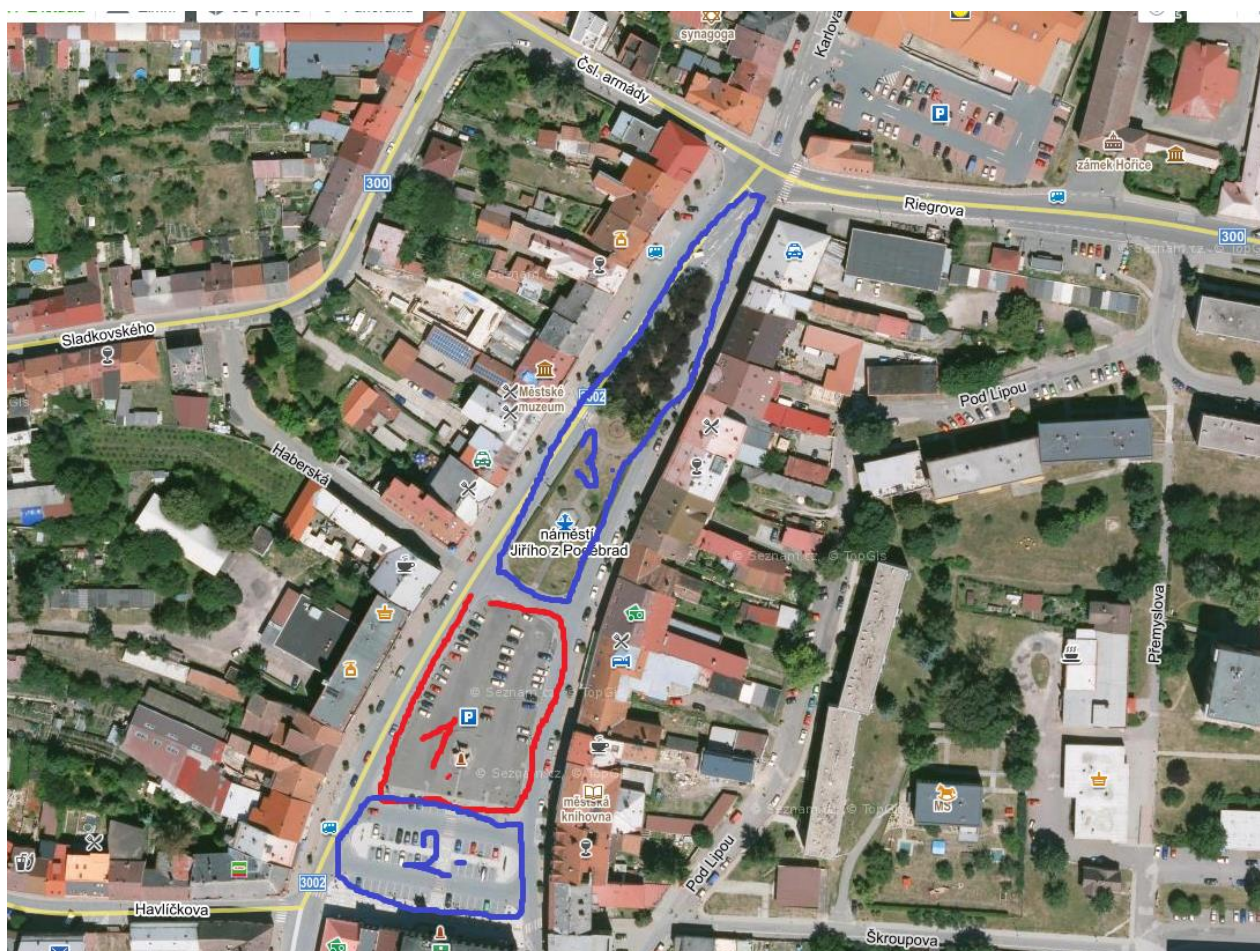
Město Hořice se nachází v Královéhradeckém kraji, a to na půli cesty z Jičína do Hradce Králové. Žije zde více jak 8,6 tisíc obyvatel. Město je známé výrobou tradičních hořických trubiček a v motoristickém světě závodem 300 zatáček Gustava Havla. V Hořicích se nachází nejstarší sochařsko-kamenická škola v Evropě (Turistický portál města Hořice, nd.). Je to místo turisticky vyhledávaným.

Od roku 1995 se v Hořicích konají pravidelné Hořická sochařská symposia. V roce 2020 se z důvodu vládního nařízení v době covidové pandemie nekonal. Ve městě na úbočí Gothardu³ je umístěna přírodní galerie kamenných plastik, které vznikaly během sochařských symposií (symposiumhorice.cz, nd.). Město se prezentuje sloganem „Město kamenné krásy“

1.1. Náměstí Jiřího z Poděbrad

Náměstí Jiřího z Poděbrad je přirozeným centrem města. Je opticky rozděleno na dvě zpevněné a jednu zelenou plochu (parčík) – viz následující obrázek.

Obrázek č. 1 Náměstí Jiřího z Poděbrad: letecký pohled.

Zdroj: mapy.cz

³ Jedná se o pískovcový vrch, který se tyčí se do výšky 352 m n.m.

Centrální dominantou je mariánský sloup, který byl v 50. letech 20. století odstraněn. Na náměstí byl vrácen po jeho zrestaurování v roce 2005. Bohužel pohled na sloup je rušen velkým množstvím parkujících aut a tím klesá kvalita vizuálního vjemu (viz následující obrázek).

Obrázek č. 2 Mariánský sloup na náměstí Jiřího z Poděbrad

Zdroj: Autorka

V severní části náměstí v parčíku se nachází kamenná kašna Čtvero ročních období od Josefa Kalfuse z roku 1957 (Turistický portál města Hořice, nd.)

Obrázek č. 3 Kašna Čtvero ročních období

Zdroj: Autorka, 07/2020

1.1.1. Revitalizace náměstí Jiřího z Poděbrad

Podle zjištění projekt na revitalizaci náměstí v Hořicích pochází z roku 1999 a již nerespektuje současné požadavky na kvalitu veřejných prostranství. Veřejnost měla v té době možnost se k vystavenému návrhu vyjádřit. Město tento původní návrh vzalo a podle něj realizuje postupně revitalizaci. (Krkonošský deník.cz, 2009b) Je to již více jak 20 let a svět se proměnil. Mění se i požadavky na veřejná prostranství, které se za posledních minimálně 30 let výrazně přeměnila hned z několika důvodů, jako například přesun lidí do obchodních center, úbytek nabídky služeb v centrech měst, a upadající bytová funkce (Krbová, Ježek a kol., 2019).

Právě z toho plyne celá řada problémů, které nebyly řešeny a dále prohlubují nezájem veřejnosti o využívání náměstí Jiřího z Poděbrad jako místo sociální interakce, setkávání a využívání ve volném čase.

MANAŽERSKÁ DOPORUČENÍ

Realizace revitalizačních projektů jsou

- změny do budoucna a ne na krátkou dobu,
- finančně náročné, a proto je třeba hledat řešení, která budou respektovat současné a budoucí požadavky.

Při plánování revitalizačních projektů

- Zapojovat veřejnost již do přípravné fáze, což umožní
 - získání jejich požadavků a přání,
 - získání chytrých a kreativních řešení,
 - eliminaci sociálního napětí (prosazování soukromých zájmů jedné skupiny),
 - větší ztotožnění veřejnosti s realizovanými revitalizačními projekty.
- Využívat nejnovější vědecké poznatky, které
 - budou přispívat k trvalé udržitelnosti (ekonomické, environmentální a sociální),
 - budou reflektovat současné trendy a požadavky uživatelů.

1.1.2. Parkování a doprava na náměstí Jiřího z Poděbrad

Na náměstí Jiřího z Poděbrad byl a stále přetrvává problém s dopravou a parkováním. Podle slov velitele městské policie Stanislava Noska v roce 2011 se prý nejspíše jedná o lenost (Jičínský deník.cz, 2011). Již v roce 2005, kdy byl opětovně instalován morový sloup na náměstí, se zmenšila plocha pro parkování, na které si časem uživatelé zvykli.

Rekonstrukce (alespoň její části) bylo součástí projektu „Město bez bariér“, který byl podpořen z ROP Severovýchod (Jičínský deník.cz, 2009). V rámci tohoto projektu byly řešeny i některé části veřejných prostranství jako například **předláždění části náměstí před radnicí**, vybudování bezbariérového přístupu do radnice, vytvoření parkovacích míst a část pochozí zóny (viz následující obrázek). Rekonstrukce náměstí stála 161 miliónů korun, z toho 89 miliónů z fondů EU (Česká televize, 2012)

Obrázek č. 4 Rekonstrukce náměstí z Poděbrad v rámci akce Hořice – město bez bariér

Zdroj: Krkonošský deník.cz, 2009a (Autor Zuzana Koulová)

Podoba této části náměstí je pohledově, zejména s výhledem na radnici, pěkná. Bohužel v této části nebyla naplánována a realizována modrozelená infrastruktura (vzrostlá zeleň a vodní prvky). Do prostoru jsou v době vegetace umísťovány velkokapacitní květináky s květinami. (viz následující obrázek)

Obrázek č. 5 Náměstí Jiřího z Poděbrad: předlážděná část před radnicí

Zdroj: Autorka, 07/2020

Před radnicí jsou umístěny výstavní panely, na kterých město prezentuje významná místa (viz následující obrázek).

Obrázek č. 6 Výstavní panely před radnicí na náměstí Jiřího z Poděbrad

Zdroj: Autorka, 07/2020

Škoda, že do této části nebyl zakomponován morový sloup, který zůstal v části asfaltového parkoviště (viz dále) a došlo tak k jeho upozadění namísto jeho zvýraznění na náměstí.

Na náměstí ve středové části proběhla **rekonstrukce parkovací plochy** a byl položen asfaltový povrch (viz následující obrázek). Při pohledu na náměstí (viz obrázek letecké mapy) je vidět, že více jak polovina je využívána pro parkování. Na první pohled je zářející použití asfaltového povrchu v návaznosti na dlážděnou část. To nepůsobí příliš esteticky a zároveň nevyhovuje soudobým požadavkům na materiály, které umožňují zadržování vody v krajině (zasakovací řešení). Tato parkovací plocha navazuje na nově rekonstruovanou část před radnicí. Následující obrázky zachycují stav parkoviště před a po rekonstrukci.

Obrázek č. 7 Parkoviště na náměstí Jiřího z Poděbrad: před rekonstrukcí

Zdroj: Autorka, 11/2018

Obrázek č. 8 Parkoviště na náměstí Jiřího z Poděbrad: po rekonstrukci

Zdroj: Autorka 07/2020

Město je více přívětivé pro motoristy než pro alternativní dopravu (cyklistika). Při procházení po náměstí lze narazit na kolostavy zejména před radnicí a v části parčíku, ale v dalších částech se jich nachází málo. Zde se nabízí možnost zamyslet se nad trvale udržitelnou městskou mobilitou, aby byly vyváženy různé druhy mobility ve městě. Ty by jistě napomohly rychlejšímu přesunu po městě a snižování uhlíkové stopy.

MANAŽERSKÁ DOPORUČENÍ

Trvale udržitelná městská mobilita:

- využívat příklady dobré praxe alternativní mobility v podobě cyklo – koloběžek – pěší – auto;
- provést analýzu motivace parkování aut na náměstí (proč, kdy, jak dlouho, za jakým účelem apod.) a navrhnout řešení ke snížení parkovacích míst na náměstí (možné zadat jako diplomovou práci);
- snižovat množství aut v centru města prostřednictvím
 - vybudováním informačního a naváděcího systému na odstavná a další parkoviště mimo náměstí,
 - upravit poplatkový systém za parkování na náměstí, který bude motivovat řidiče jen ke krátkodobému parkování,
 - více podporovat alternativní dopravu

1.1.3. Odpočinková zóna na náměstí Jiřího z Poděbrad

Zelená část náměstí (viz obrázek letecké mapy, sektor 3) plní odpočinkovou a relaxační funkci na náměstí. Původní stav byl velmi zanedbaný (viz následující obrázek) a jistě návštěvníky nevyhledávaný.

Obrázek č. 9 Odpočinková zóna na náměstí Jiřího z Poděbrad: původní stav

Zdroj: Autorka, 11/2018

Rekonstrukce v části parčíku (zelená část náměstí) proběhlo v roce 2020, kdy došlo k urovňování povrchu a osetí travní směsí. Současně byl vysazen nový živý plot, a provedeny revitalizace na vzrostlých stromech – jejich obměna (Hořice, 2020). Při srovnání původního a současného stavu je vidět zásadní kvalitativní změna (viz následující obrázek) co do stavu. Bohužel z hlediska vybavení bylo doplněno pouze pítko, nádoby na tříděný odpad a nové lavičky.

Obrázek č. 10 Odpočinková zóna na náměstí Jiřího z Poděbrad: stav po revitalizaci

Zdroj: Autorka 07/2020

I když rok 2020 byl bohatší na srážky, tak se trávník příliš nezazelenal. Škoda, že se město při plánování rekonstrukce neinspirovalo v dobrých nápadech, které by snižovalo náklady na zavlažování a zaměřilo se i na zadržování dešťové vody. V současnosti již existuje velké množství nápadů na zadržování dešťové vody v krajině. Může se jednat o vybudování podzemních nádrží a zpětného využívání vody k zavlažování. Nasměrování a naklonění pevných ploch do zelených částí, aby dešťová voda neodtékala do kanálů, ale zůstala na zelených plochách.

I když revitalizace odpočinkové zóny se zdá zdařilá, tak nenabízí žádné kreativní prvky například v netradičních posedových místech, které by více lákalo k posezení a zdržení se na místě. Současné řešení je velmi klasické. Bez nápadu. Více pro starší generaci (krmení ptáků), ale už neláká jiné návštěvníky. I zde by se dalo inspirovat u zdařilých konceptů odpočinkových zón.

MANAŽERSKÁ DOPORUČENÍ

Odpočinkové zóny jsou určeny pro

- trávení volného času,
- sociální interakci,
- aktivity ve veřejném prostoru
- apod.

Požadavky jsou formulovány

- jejich uživateli (pro koho, k čemu a jak by měly sloužit?)

Co udělat?

- provést si zmapování požadavků potenciálních skupin uživatelů,
- nabídnout pestrou strukturu využití,

1.1.4. Nabídka služeb na náměstí

Pokud návštěvník nenalezne na náměstí služby, které uspokojí jejich požadavky, tak ani nenalezne důvod k jeho návštěvě. Proto struktura služeb, a zejména jejich kvalita a jedinečnost nabízených ve veřejných prostranstvích (náměstí), jsou velmi důležité. Právě vlivem proměny společnosti a jejího chování, je více než kdy jindy při návratu významu náměstí měst, ta správná chvíle. Nejedná se pouze o kvantitu, ale zejména kvalitu a v dnešní době i nápaditost (kreativitu) v poskytování služeb (veřejných i soukromých).

Při analýze nabízených služeb na náměstí Jiřího z Poděbrad byla pozornost zaměřena na maloobchod, který se, stejně jako v jiných městech, výrazně přesunul do obchodních center na okraje měst a s tím se i přesunuli návštěvníci. Živnostníci, kteří zůstali, nejsou schopni konkurovat velkým řetězcům. Pokud město shledá jejich význam při posilování funkce veřejného prostranství, tak hledá cesty, jak a jakým způsobem podpořit služby v centru města. Lze se inspirovat dnes již ve velkém množství příkladů dobré praxe⁴

Na náměstí Jiřího z Poděbrad byla provedena vyhledávací a dokumentační studie využití nemovitostí a v nich poskytovaných služeb, zdokumentování současného stavu domů. Výsledky jsou uvedeny v následující tabulce, která může vedení města a oprávněným pracovníkům sledovat změny a vývoj v této části náměstí.

⁴ Příklady dobré praxe jsou uvedeny ve čtyřech publikacích, které vznikly v rámci řešení projektu a jsou dostupné v elektronické verzi bezplatně..

Tabulka č. 1 Využití nemovitostí na náměstí Jiřího z Poděbrad (stav k 07/2020)

Fotografie	Číslo popisné	Vlastnictví / provozovatel provozovny	Využití	Poznámka
	342		Česká spořitelna a bankomat	
			Městský úřad	
			Turistické informační centrum MÚ Obecní živnostenský úřad Svatební síň	
	343		Pizza Burger Charlie	
	344		Maso Sedlák	
	345		ČSOB a bankomat	
	146		Lékárna Dr. Max	

	147		Květiny a Herna	
	148		Oděvy, obuv, kabelky a doplňky	
	149		Bambino Trafika	
154	150		Klenoty Top móda Autoforum	
	154		Manie Drogerie Teta Potraviny	
	155		Restaurace	
	156		Plynoservis UNIQUA	
	157		Restaurace Bohema	

	158		Policie ČR	
	392		garáž	
	159		Pizzerie RAJA	
	160		Městské muzeum	
	627		Provozovna neoznačena	
	163		Cestovní kancelář	
	164		Leviův dům Vinotéka	
	166		Penzion a drogerie	

	200		Papírnictví	
	167		nic	
	168		nic	
	222		Chovatelské potřeby	
	226		Městská policie	
	227		Poradenské místo CMSS	
	228		Vjezd a prodejna nápojů	
	229		Smíšení zboží	

	230		Herna a bar a restaurace se zahrádkou	
	231		Rybářské potřeby a Café BleckGold Tipsport	
	232		Květinářství Eva	
	234		Kadeřnictví Nalls	
	235		Potraviny večerka	
	236		Komerční banka	
	237		Restaurace Královský dvůr a hotel	
	238		Dámské kadeřnictví a zrušená provozovna B and M textil	

	437		Cukrárna Barborky u	
	239		Městská knihovna	
	240		Kavárna, Kráček pro radost	
	241		Orion domáci potreby a Koberce	
	243		Mňam mňam a zrušené Květiny	

Zdroj: autorka

Při návštěvách náměstí Jiřího z Poděbrad v listopadu 2018, v červnu 2019 a červenci 2020 nebyla pozorována žádná téměř kvalitativní změna ve struktuře a ani kvalitě nabízených služeb. Na náměstí bylo možné nakoupit v papírnictví, v potravinách, drogerii apod.. Avšak prostředí provozoven a nabídka sortimentu neodpovídá současné době a požadavkům veřejnosti. Stejně tak ani prostředí neoplývá neotřelostí, která by byla důvodem k návratu na toto místo. Chybí kreativita a nápaditost.

Velmi znepokojující stav služeb je v oblasti gastro a dalšího občerstvení. Ten se vyznačoval dobou dávno minulou. Ani v letních měsících nebylo možné (kromě jedné cukrárny) posedět ve venkovní zahradce s možností vstřebávání vizuálních vjemů.

MANAŽERSKÁ DOPORUČENÍ

Spolupráce s vlastníky nemovitostí, podnikateli a provozovateli obchodů a provozoven předpokládá

- vyvolání konsenzuálního dialogu s podnikatelskými subjekty v centru města,
- užší spolupráce města (jako autority) s podnikatelskými subjekty v oblasti strategického zaměření (konzultace, doporučení, pobídky),
- nastavení městského programu pro podporu podnikatelských subjektů v centru města (finanční pobídky, společný marketing apod.)
- zapojení do revitalizačního procesu (kdo, co, čím a jak může přispět) - vytvoření pevného partnerství.

1.1.5. Vizualní vjemy na náměstí Jiřího z Poděbrad

Vizuální vjemy jsou podmíněny estetickým řešením veřejného prostranství a neodmyslitelně souvisí (mimo jiné) s kvalitou. Při plánování rekonstrukce a revitalizace by měl být i tento aspekt zohledňován.

Jak již bylo uvedeno výše, tak na náměstí Jiřího z Poděbrad je **ostrá hranice mezi nově rekonstruovanou plochou s kamennou dlažbou a asfaltovou parkovací plochou**. Zároveň na asfaltové ploše stojí osamocené morový sloup, bez možnosti vizuálního propojení při pohledu na městskou radnici (viz následující obrázek).

Obrázek č. 11 Ostrá hranice mezi plochou s kamennou dlažbou a asfaltovou plochou.

Zdroj: Autorka, 11/2018

Jistě by stálo za úvahu zmenšení asfaltové parkovací plochy a vybudování klidové zóny, která by (i) rozměnila tento ostrý a neestetický přechod a zároveň by toto řešení (ii) vytvořilo prostor citlivějšího prostorového zakomponování morového sloupu. Doplněním klidové zóny městským mobiliářem (lavičky, odpadkové koše, pítka, kolostavy apod.) by poskytlo i v dolní části náměstí pochozí plochy. Zároveň by vhodně klidová zóna doplnila a propojila výstavní prostor před radnicí.

Vzhled některých výloh obchodů a provozoven, a jejich někdy až bizarní řešení nepatří na historické náměstí. Snižuje tak vizuální vjemy a odvádí pozornost. Při celkovém pohledu potlačuje příjemný pocit z prostoru a

výrazně snižuje image místa. I zde se nabízí celá řada příkladů dobré praxe, ze kterých se dá inspirovat a hledat vlastní řešení.

Obrázek č. 12 Pestrobarevné a nevzhledné výlohy provozoven snižují kvalitu vizuálních vjemů

Zdroj: Autorka 11/2018

MANAŽERSKÁ DOPORUČENÍ

Při řešení vizuálního vnímání brát místa v potaz

- Jak posílit vizuální vjemy? Eliminovat rušivé prvky a dominantní prvky náměstí propojit, aby vytvářely kompaktní celek s estetickou hodnotou.
- Co pomůže k posílení vizuálních vjemů? Vytvořením městského manuálu, který bude vycházet ze současných požadavků kladených na typografii a grafiku, která by se pro dané místo stala přidanou hodnotou.
- Jak toho dosáhnout? Ve spolupráci s provozovateli obchodů a provozoven diskutovat a hledat společné řešení

1.2. Oživení náměstí Jiřího z Poděbrad: Využití kreativců a kreativních odvětví při plánování oživení náměstí Jiřího z Poděbrad

Celkový dojem veřejných prostranství netvoří pouze fyzické atributy jako opravené domy, rekonstruované plochy, ale soft aktivity, které pomáhají umocnit ducha daného místa. Hořice se prezentují jako město kamenné krásy. Toto logo by se mělo promítat do všech jeho revitalizačních proměn. Návštěvník očekává, že zde nalezne fragmenty a jakousi spojovací linku i v provedení.

Při oživení veřejných prostranství sehrávají roli **aktivní a kreativní průmysl**. Ti do veřejného prostranství mohou přinášet celou řadu zajímavých projektů (dlouhodobých nebo dočasných), které posílí atmosféru daného místa.

V Hořicích sídlí nejstarší **sochařsko-kamenická škola**⁵, kde je jistě kreativní potenciál. Jejich tvůrčí činnost by mohla být prezentována v rámci např. mobilní galerie nebo výstavních panelů v prostoru náměstí. V současnosti díla absolventů jsou rozmístěna v prostorách města a nejvíce jich je soustředěno na vrchu Gothard. Tím by nejenom prezentovala školu, ale i město i veřejnosti, která do kamenosochařského parku Gothard nezavítá. Nejenom výstavu děl absolventů a studentů jsou jediným řešením. Nabízí se aktivní a tvůrčí kreativní happeningy přímo na náměstí. Další kreativci lze najít i v **Základní umělecké škole Hořice**, která se do aktivní podoby náměstí může zapojit svými aktivitami (zushorice.cz, nd.). **Městské muzeum a Galerie plastik Hořice** je velmi aktivní organizací, která pořádá celou řadu uměleckých akcí jako například letní ateliéry, malířské plenéry (Galerie Hořice, 2020). Ve spolupráci s městem by bylo vhodné realizovat třeba některé části těchto aktivit na náměstí, kterému by se dostalo oživení. **Ochotnický divadelní spolek J. K. Tyl** v Hořicích má dlouholetou tradici (Hořice, nd. a) sdružuje ochotníky, kteří disponují také kreativitou a mohou přispět ke kulturnímu oživení náměstí. Takto by bylo možné pokračovat a vyhledat další a další organizace a kreativy i z jiných oblastí jako například designéři, architekti.

Jedním z pozitivních uměleckých počinů na náměstí Jiřího z Poděbrad byla dočasná umělecká instalace kamenného křesla, která přinesla do prostoru náměstí nový, neotřelý prvek. Křeslo se velmi rychle stalo objektem zájmu návštěvníků. Instalace vybízela přímo k posezení a vnímání vjemů a atmosféry náměstí (viz následující obrázek).

Obrázek č. 13 Dočasná umělecká instalace na náměstí Jiřího z Poděbrad

Zdroj: Autorka, 07/2020

⁵ Dnes nese název Střední uměleckoprůmyslová škola sochařská a kamenická

Manažerská doporučení

Pro oživení veřejného prostranství jsou důležité kreativní nápady. K jejich získání je zapotřebí

- Vyslyšet kreativce, pokud přijdou s vlastním nápadem na oživení místa a vytvořit jim vhodné podmínky a nastavit oboustranně akceptovatelná pravidla.
- Zmapovat jaká kreativní třída se v místě nachází.
- Sami iniciovat kreativní třídu v místě a navázat s nimi dialog o možné spolupráci.

Poznámka: Pro spolupráci s kreativci je nezbytně nutné vytvořit kreativní klima (Krbová, 2017)

1.3. Proměna „parčíku“ na náměstí Jiřího z Poděbrad na kreativní zónu

Jak bylo výše uvedeno, tak část náměstí Jiřího z Poděbrad nazývané „parčík“ prošlo fyzickou revitalizací (plocha a zeleň), avšak jeho funkčnost jako odpočinková a klidová zóna zůstala malá. Na základě empirického šetření v roce 2020 (viz kapitola empirického šetření) bylo kriticky hodnoceno nedostatečné vybavení městským mobiliářem, který by nabízel nejen komfort, ale i místo k aktivní sociální interakci. Mladá generace preferuje netradiční posedová místa (říkají, že na lavičkách sedají důchodci a krmí ptáky), která více vyhovují jejich potřebám v sociální interakci. Uvítali by i nějaký stůl. Kritičtí byli k vybavení i turisté/návštěvníci, kterým místo nenabízí individualitu. Parčík byl vybaven novými lavičkami a bylo doplněno pítkem, odpadkovými koši na tříděný odpad a kolostavy (viz následující obrázky).

Obrázky č. 14 Vybavení „parčíku“ na náměstí Jiřího z Poděbrad: kolostavy a tříděný odpad

Zdroj: Autorka, 07/2020

Obrázek č. 15 Vybavení „parčíku“ na náměstí Jiřího z Poděbrad: pítko

Zdroj: Autorka, 07/2020

MANAŽERSKÁ DOPORUČENÍ

Vyvolat veřejnou diskusi k tématu doplnění parčíku.

- Oslovit různé věkové skupiny
- Pozvat kreativce
- Představit ukázky řešení posedových míst a dalšího vybavení ve veřejném prostранství
- Vyhlásit soutěž o nejlepší řešení
- Veřejné hlasování o předložených návrzích

Poznámka: Postup dovybavení parčíku by bylo možné realizovat i tzv. komunitním rozpočtem, na který by město vyčlenilo finanční prostředky, veřejnost předloží návrhy, hlasují o nich a následně je město realizuje.

2. Dotazníkové šetření: Co očekáváte od náměstí Jiřího z Poděbrad a jak vnímáte skutečný stav?

Empirický výzkum byl realizován v červenci 2020. Byla zvolena metodika, uveřejněná v publikaci Revitalizace městských center a veřejných prostranství v ČR. Třetí část: (Ne)Proměny náměstí českých měst v obrazech – hodnocení kvality a inspirace (Krbová, Ježek a kol., 2020). Zároveň byly použity i stejné atributy a indikátory hodnocení, aby byla možná případná komparace s jinými městy. Vzhledem k tomu, že na náměstí Jiřího z Poděbrad v Hořicích byla provedena hlubší analýza, která se promítla do tohoto materiálu, tak bylo osloveno větší množství respondentů (viz následující tabulka). Cílem výzkumu bylo porovnat očekávání se skutečným stavem náměstí, která vyjadřuje kvalitu.

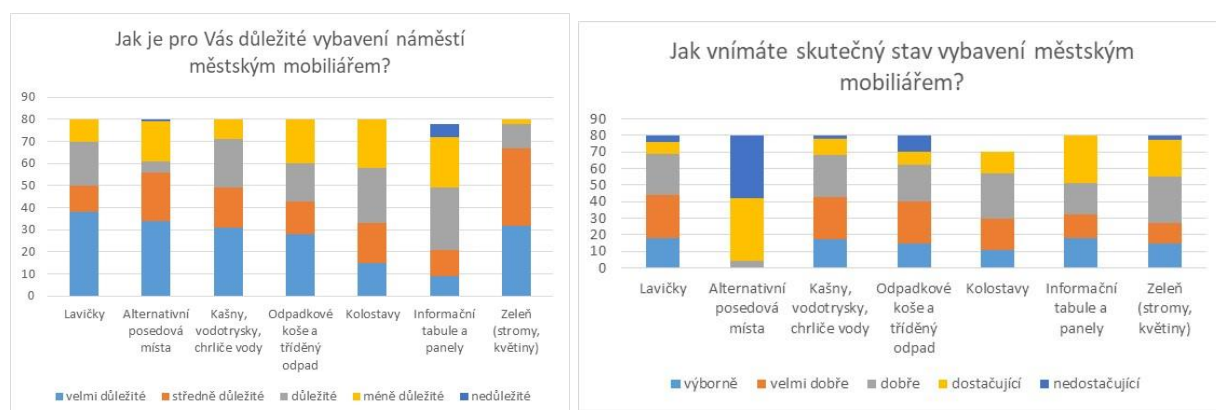
Tabulka č. 2 Struktura respondentů

Hořice náměstí Jiřího z Poděbrad		ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
Výzkum proběhl v červenci 2020	celkem	18 - 39 let	18-39 let	40 - 59 let	40-59 let	60 a více let	60 a více let
zapojeno respondentů	80	22	8	15	11	13	11
rezidenti (vlastníci a bydliční)	32	8	3	5	3	7	6
místní podnikatelé	10	2	1	2	3	1	1
návštěvníci	38	12	4	8	5	5	4

Zdroj: Autorka

První otázka byla zaměřena na hodnocení očekávaného a skutečného vnímání vybavení VP městským mobiliářem. Jak je vidět z následujících grafů č. 1 a 2, tak očekávání je vyšší, než skutečnost. Zde se projevilo to, že mladší generace je vždy více kritická než generace starší. Jasně se zde projevilo (bylo uvedeno výše) že na náměstí respondentům chybí alternativní posedová místa. I laviček by respondenti uvítali více. Kritizují, že jsou soustředěny do horní části (parčíku), a že by uvítali lavičky i ve spodní části náměstí, pokud by k tomu bylo upraveno. Výrazně kriticky se vyjadřovali k nerovnoměrnému rozložení zeleně na náměstí. Část vyhrazená pro parkoviště a část před radnicí neposkytuje v letních měsících teplotní komfort.

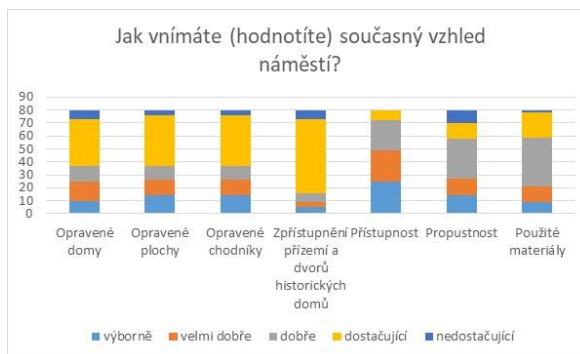
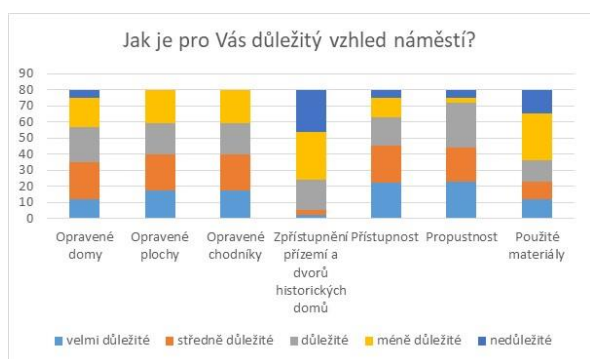
Grafy č. 1 a 2 Jak je pro Vás důležité vybavení náměstí městským mobiliářem a jak vnímáte (hodnotíte) skutečnost?

Zdroj: Autorka

Druhá otázka byla zaměřena na zjištění, jak respondenti hodnotí očekávaný a skutečný vzhled (vizuální vjemy) náměstí. Z grafů níže je patrné, že skutečné vnímání vzhledu náměstí a jejich očekávání se výrazně nerozcházejí. Větší rozdílnost lze vidět u očekávání v úrovni méně důležité a při hodnocení dostačující v prvních čtyřech indikátorech. Jinak očekávání v kategorii velmi důležité se příliš nerozcházejí, ale je vidět, že vzhled a vjemy z prostorů jsou důležité.

Grafy č. 3 a 4 Jak je pro Vás důležitý vzhled náměstí a jak vnímáte (hodnotíte) skutečný vzhled?

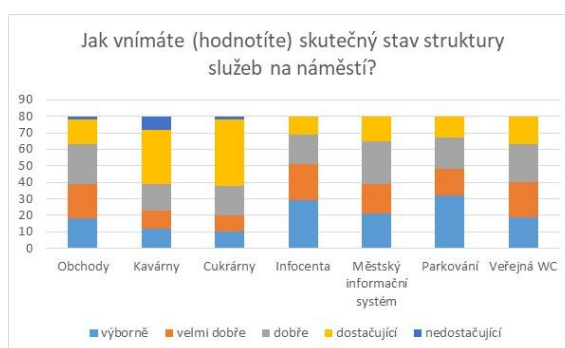
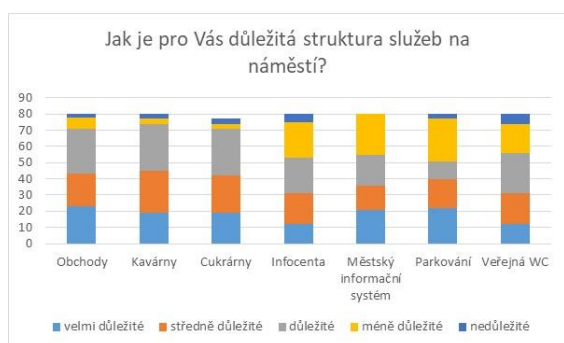

Zdroj:

Autorka

Třetí otázka se zaměřovala na nabídku služeb na náměstí Jiřího z Poděbrad. Z následujících grafů je zajímavostí, že u parkování na náměstí skutečnost převyšuje očekávání, což by mohlo být podporou k rozhodnutí managementu města o snížení počtu parkovacích míst a uvolnění tak části kolem morového sloupu. Je zde vidět trend, že zejména návštěvníci z řad turistů nejsou závislí na parkování přímo na náměstí a jsou ochotni zaparkovat v okolí. Podle jejich sdělení si cení historického odkazu historických náměstí, a pokud nějaké navštíví, tak si chtějí vychutnat atmosféru a mít vyhlídku na dominanty náměstí. Naopak u kaváren a cukráren není naplněno očekávání respondentů.

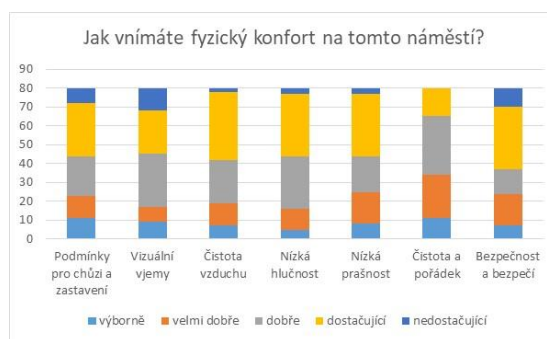
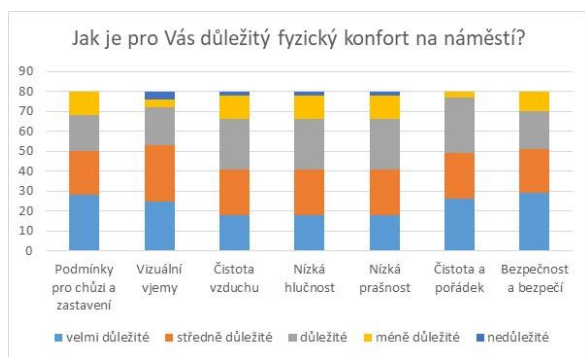
Grafy č. 4 a 5 Jak je pro Vás důležitá struktura služeb na náměstí a jak vnímáte (hodnotíte) skutečný stav?

Zdroj: Autorka

Čtvrtá otázka se zaměřovala na to, jaké je očekávání a jak je hodnocena skutečnost fyzického komfortu na náměstí. U této otázky (viz následující grafy) se očekávání výrazně odlišuje od skutečnosti a respondenty to hodnotí v převážné míře jako dostačující. Nejvíce respondenti zohledňovali pohyb aut (mnohdy chováním neukázněných řidičů) a nadměrné vyčlenění prostoru pro parkování. Respondenti se cítí ohrožení pohybem aut a upřednostňovali by i jiné způsoby mobility, která by byla šetrnější k tomuto místu.

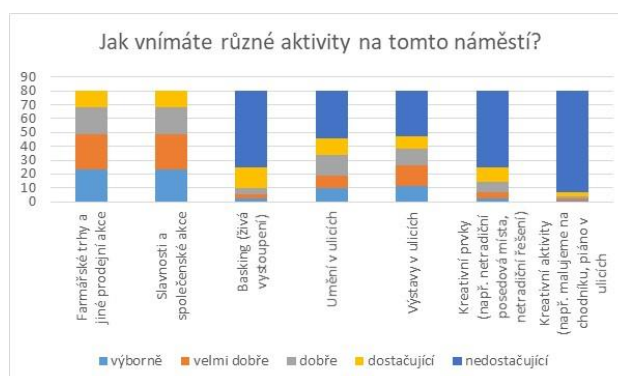
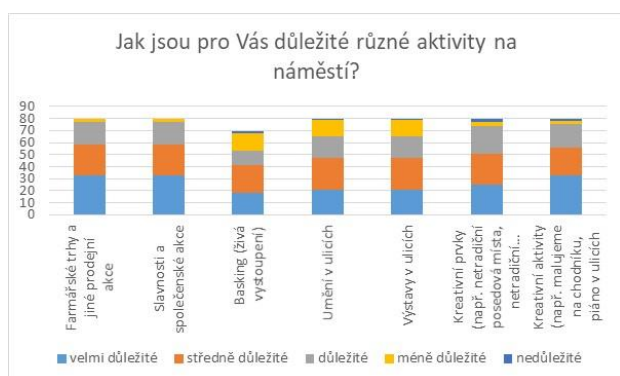
Grafy č. 6 a 7 Jaké je očekávání a jak je hodnocena skutečnost fyzického komfortu?

Zdroj: Autorka

Poslední výzkumná otázka byla zaměřena na zjištění očekávání a skutečnosti v oblasti nabídky aktivit v prostoru náměstí. Z následujících grafů (č. 8 a 9) je patrné, že tradiční aktivity na náměstích měst, jako jsou farmářské trhy a městské slavnosti, jsou veřejností očekávány a jejich očekávání je naplněno. Avšak v ostatních aktivitách lze spatřovat velkou nedostatečnost. Zde je prostor pro zlepšování a větší zapojení veřejnosti a kreativní třídy, aby tento nedostatek byl postupně odstraňován. Veřejnost už neuspokojují tradiční aktivity, ale vyžadují nové, neotřelé, kreativní a hravé.

Grafy č. 8 a 9 Jaké je očekávání a jak je hodnocena skutečnost v nabídce aktivit?

Zdroj: Autorka

Závěr

Předložený materiál vznikl pro potřeby města Hořice. Cílem studie bylo odhalit nejenom slabá místa v řízení revitalizace veřejných prostranství, ale zejména by měl být reflexí a sadou doporučení pro městský management. Výzkum předložil celou řadu výzev, ke kterým by se městský management měl postavit čelem a reflektovat požadavky veřejnosti. Plánování a realizace revitalizačních projektů veřejných prostranství a jejich oživení je dynamický proces, který by měl reagovat na současné a budoucí požadavky veřejnosti a reflektovat nové výzvy a možnosti.

V rámci zpracování studie byly vyhledávány informace o revitalizačních projektech, které bylo mnohdy velmi těžké dohledat jenom na stránkách města. Zde by bylo možné formulovat doporučení, aby město na svých webových stránkách vytvořilo sekci realizovaných investičních projektů s poskytnutím všech podstatných informací pro veřejnost. Tento přístup vysoce přispěje k transparentnosti.

Dalším doporučením je více zapojovat veřejnost do revitalizačního procesu již ve fázi plánování a ne až na konci procesu. To by přispělo nejen k větší míře spokojenosti veřejnosti, ale i ke snižování finančních prostředků při řešení nevhodných a veřejností nepřijatých opatření.

Z empirického výzkumu vplynuly tři zásadní problémy. Prvním je poměr vyčlenění náměstí k parkování a klidové zóny, druhým je nízká míra aktivit v tomto místě (zejména těch netradičních) a třetím problémem (souvisí s prvním) je upozadění některých dominant náměstí (morový sloup) na úkor jiné funkce využití prostranství.

Seznam použitých zdrojů

- Krbová, J. 2017. Moderní management ve veřejné správě. Nové, inovativní a kreativní přístupy v managementu veřejné správy: výzvy a možnosti. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-744-8 (brož.)
- Krbová, J. 2019. Strukturální dimenze proměn veřejných prostranství: teoretická východiska a empirický výzkum. In Krbová, J., Ježek, J. a kol. 2019. Revitalizace městských center a veřejných prostranství v ČR. První část: Problémy a výzvy. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-777-8.
- Krbová, J., Ježek, J. a kol. 2019. Revitalizace městských center a veřejných prostranství v ČR. První část: Problémy a výzvy. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-777-8.
- Česká televize. 2012. Hořické náměstí rekonstruovala firma propojená se zadavatelem tendru. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1168128-horicke-namesti-rekonstruovala-firma-propojena-se-zadavatelem-tendru>. [cit. 12/2020] Online.
- Turistický portál města Hořice. Nd. Náměstí Jiřího z Poděbrad. Dostupné z: <https://infocentrum.horice.org/o-meste/pamatky/namesti-jiriho-z-podebrad> [cit. 12/2020] Online.
- Symposiumhorice.cz. nd. Aktuální informace. Dostupné z: <http://www.symposiumhorice.cz/cs/aktualni-informace> [cit. 12/2020] Online.
- Hořice. Nd. Hořice Město kamenné krásy. Dostupné z: <https://www.horice.org/> [cit. 12/2020] Online.
- Hořice. Nd. a. J. K. Tyl. Dostupné z: <https://www.horice.org/j-k-tyl/d-1271> [cit. 12/2020] Online.
- Hořice. 2020. Rekonstrukce parčíku na náměstí Jiřího z Poděbrad. Dostupné z: <https://www.horice.org/rekonstrukce-parciku-na-namesti-jiriho-z-podebrad/d-15353> [cit. 12/2020] Online.
- náměstí Jiřího z Poděbrad 230, 508 01 Hořice, objekt, Firmy v OR. Nd. Dostupné z <https://regiony.kurzy.cz/horice-okres-jicin/namesti-jiriho-z-podebrad/230/obchodni-rejstrik-firmy-vypis/> [cit. 12/2020] Online.
- Jičínský deník.cz. 2009. Zelená hořickému projektu Město bez bariér. Dostupné z: https://jicinsky.denik.cz/zpravy_region/jchorice-projekt-bariery20090429.html [cit. 11/2020] Online.
- Jičínský deník.cz. 2011. Velitel městské policie o parkování v Hořicích. Dostupné z: https://jicinsky.denik.cz/zpravy_region/jchorice-parkovani-nosek20110727.html [cit. 11/2020] Online.
- Krkonošský deník.cz. 2009a. Rekonstrukce náměstí Jiřího z Poděbrad v rámci akce Hořice – město bez bariér. Dostupné z: https://krkonossky.denik.cz/galerie/foto.html?mm=horiceradnice_rozkopaneupravy&s=35&back=1758924982-1029-23&photo=1 [cit. 11/2020] Online.
- Krkonošský deník.cz. 2009b. Hořické sdružení: Lidé nevědí, jaké bude náměstí. Dostupné z: https://krkonossky.denik.cz/zpravy_region/horicke-sdruzeni-lide-nevedi-jake-bude-namesti.html [cit. 12/2020] Online.
- Městské muzeum a galerie plastik Hořice. 2020. Dostupné z: <https://galerie.horice.org/galerie-plastik-vystavni-program-a-plan-doprovodnych-akci-na-rok-2020/> [cit. 12/2020] Online.
- Základní umělecká škola Hořice. Nd. Dostupné z: <https://www.zushorice.cz/> [cit. 11/2020] Online.